

Eksamensoppgave JUS4111 – Metode og etikk våren 2021

Del I

Alise er advokat i en by på Sørlandet. Hun sitter i kommunestyret for Venstre og leder utvalget for ungdom og oppvekst. Hun har en variert advokatpraksis med flere foreninger og lag som klienter. En dag kommer det en forespørsel fra foreningen "Det rene Norge", som ber om en juridisk gjennomgang av foreningens hjemmeside og kampanjemateriell. Alise tenker umiddelbart at dette er en miljøorganisasjon og ser på det som et rutineoppdrag. Etter innføringen av GDPR er det mange foreninger som ønsker en slik juridisk kvalitetssjekk. Alise sier ja til oppdraget og avtaler et møte med en representant fra foreningen.

Den som møter fra "Det rene Norge" er 18 år gamle Tom. Alise kjenner Tom fra før fordi hun var forsvarer for han i en straffesak året før. Tom har et voldsomt temperament og dårlig impuls kontroll, noe som trolig skyldes en vanskelig oppvekst med en voldelig og alkoholisert far. Under en fotballcup i fjor svartnet det for Tom etter et knepent tap mot et lag hvor det spilte flere syriske asylsøkere. Rett etter kampen oppsøkte Tom en av de syriske guttene som han mente hadde spilt stygt. Tom kom med flere rasistiske utsagn mot gutten og gikk etter hvert løs på han med slag og spark. Den syriske gutten fikk en alvorlig hjerneblødning etter overfallet. Tom ble dømt til 10 måneder betinget fengsel for rasistisk motivert vold. Alise måtte kjempe hardt for at straffen skulle gjøres betinget. Retten la under sterk tvil avgjørende vekt på at Tom ville miste læreplassen som blikkenslager hvis han fikk ubetinget fengsel.

Saken fikk massiv medieoppmerksomhet og ble en stor personlig belastning for Alise. Lokalavisen og flere i kommunestyret mente at det å forsvare Tom var uforenelig med å sitte i utvalget for ungdom og oppvekst fordi utvalget har ansvaret for kommunens satsing på integrering og mangfold. Det ble fremmet et mistillitsforslag mot Alise som så vidt ikke fikk flertall. Alise merket også at klienttilgangen ble mindre etter dette oppdraget.

I møtet med Tom viser det seg at "Det rene Norge" ikke er en miljøorganisasjon, men en høyreekstrem organisasjon. Organisasjonen opplyser på sine hjemmesider at de jobber for "å bekjempe skadelig innvandring med alle nødvendige midler".

Tom forteller at organisasjonen skal sette i gang en storstilt kampanje for å "vekke folk fra dvalen". Denne kampanjen omfatter blant nye hjemmesider, omfattende utdeling av løpesedler, annonser i lokalaviser og stands i en rekke byer. Han forteller videre at de ønsker å provosere så mye som overhode mulig uten å bryte loven. Det er særlig dette de trenger juridisk bistand til. Han viser Alise flere forslag til tekster og slagord som alle inneholder svært nedsettende karakteristikk av Islam og muslimer. Umiddelbart tenker Alise at flere av dem, men ikke alle, vil være et brudd på strl. § 185 om hatefulle ytringer. Også de ytringene Alise vurderer som lovlige har et innhold som vil oppleves som skremmende og dypt krenkende av de fleste muslimer. Denne typen hatefulle retorikk er noe av det kommunen i årevis har jobbet for å begrense.

Tom forteller videre Alise hvor og når de planlegger å ha stands, men sier at de ikke kommer til å melde fra til politiet slik de plikter, fordi de frykter at politiet vil nekte dem å ta med seg våpen til selvforsvar mot det han omtaler som voldelige motdemonstranter. Alise kjenner til at det er venstreradikale grupper som er villig til å bruke vold for å stoppe disse ytringene og at de har

kontakter på innsiden som vet når og hvor organisasjoner som "Det rene Norge" planlegger aksjoner. Uten politiet til stede er det en stor risiko for voldelige sammenstøt.

Alise tenker med gru på hva slags oppmerksomhet hun kommer til å få med dette oppdraget og sier at hun er usikker på om hun vil fortsette oppdraget. Tom sier at han ikke stoler på noen andre advokater, så hvis Alise ikke vil ta oppdraget vil de klare seg på egen hånd. Uten bistand regner Alise med at Tom kommer til å fremme straffbare hatefulle ytringer og komme i slåsskamp med meningsmotstandere. Han vil da trolig måtte sone den betingede dommen i tillegg til en ny straff. Alise regner også med at Tom vil miste læreplassen og muligheten til fagbrev hvis han blir dømt på nytt.

Hva bør Alise gjøre i denne situasjonen? Redegjør for hvilke etiske spørsmål Alise står overfor, hvordan hun kan gå fram for å håndtere dem og drøft hvilke løsninger hun bør velge. Hvis du kommer til at Alise avslutter oppdraget, bør du subsidiært drøfte hva hun burde gjort hvis hun gjennomførte oppdraget.

(Juridiske problemstillinger skal ikke drøftes med mindre det har betydning hvordan de etiske problemstillingene skal håndteres. Hvis faktum fremstår som uklart bør man presisere hvilket faktum som blir lagt til grunn.)

Del II

Samtidig i Oslo har politiadvokat Sander fått en vanskelig sak på bordet. Organisasjonen "Det rene Norge" har meldt fra til politiet om at de skal ha en markering foran Stortinget i slutten av mai (til tross for at de opprinnelig ikke ønsket å sende slik melding til politiet). Meldingen er i seg selv ryddig og grei og gir ikke grunnlag for annet enn å iverksette vanlige sikkerhetstiltak. En gruppe i politiet som jobber opp mot ekstremistmiljøene har imidlertid fanget opp at "Det rene Norge" planlegger å fremsette ytringer som klart vil være et brudd på strl. § 185 om hatefulle ytringer. Spørsmålet er om politiet på bakgrunn av dette kan forby markeringen.

Spørsmålet kommer opp fordi Justisdepartementet nylig har utarbeidet et rundskriv om tiltak mot hatretorikk og ekstremisme (dette rundskrivet er fiktivt). Rundskrivet er sendt alle landets politidistrikter og beskriver en rekke ulike tiltak. I pkt. 4 står det: "Politiet skal ikke gi tillatelse til politiske markeringer som oppfordrer til vold eller terrorisme, eller markeringer hvor det fremsettes budskap som vil være straffbare etter strl. § 185".

Sander har ikke vært borti denne problemstillingen før og begynner å bla i lovverket. I tillegg til rundskrivet fra departementet finner han politiloven § 11, Grunnloven § 100 og EMK art. 10 og 11. Han får ikke helt tak på rettstilstanden etter å ha lest disse rettskildene. Særlig er det formuleringene i Grl. § 100 fjerde ledd, pl. § 11 tredje ledd og rundskrivet pkt. 4 han ikke får til å henge sammen.

Sander skriver et notat til politimesteren hvor han konkluderer med at politiet har rett og plikt til å forby denne markeringen. Han skriver riktignok at Grl. § 100 fjerde ledd kan tale mot at politiet kan forby markeringen og at det er uklart hvordan man skal forstå henvisningen i pl. § 11 (3) til "formål som tilsiktes fremmet eller måten dette skjer på, strider mot lov". Men han skriver at han legger avgjørende vekt på rundskrivet fra departementet som er helt tydelig på at politiet skal forby slike

markeringer. Sander skriver at han legger til grunn at departementet har vurdert lovligheten av pålegget i pkt. 4 i rundskrivet og at det ville være illojalt og på grensen til udemokratisk om politiet skulle nekte å følge et klart rundskriv fra en regjering som har flertallet i det folkevalgte Stortinget bak seg.

Analyser og vurder Sanders rettskildebruk.

(Merk at dette er en oppgave i juridisk metode. Kandidatene forventes ikke å ha særlige forkunnskaper om de aktuelle rettskildene. Hvis faktum fremstår som uklart bør man presisere hvilket faktum som blir lagt til grunn.)

****

Faglig eksamensleder

Sverre Blandhol

Vår 2021